

ván olvasott föl Bólyai Farkasról mindvégig érdekes és lekötő tanulmányt. A nyomorban elhunyt világhírű magyar tudós számára megjelölte ezt a helyet, mely őt a később fölépült Einstein féle relativitás korszakalkotó fontosságú elméletének alapköveitől között méltán megilleti. Utánna Szilágyi Nándor tartott komoly és értékes előadást a délszlávia magyar ifjúság helyzetéről és feladatairól. Előadása során hangsúlyozta a kisebbségi fiatalok öntudatos összetartásának életbevágó fontosságát. Rámutatott ezen összetartás meg-

jelenési formáira az egyesületekre, melyek létjogosultságát csak az elfogultak támadhatják. Elismerőleg emlékezett meg a Híd önzetlen kultúrunkájáról, mely ifjúsági problémáink és célkitűzéseink leghivatottabb szócsöve. Az irodalmi est befejezéséül Kovács Sz. Zoltán, az irodalmi szakosztály vezetője, néhány versét és elbeszélését olvasta fel.

A jubileumi ünnepélyre nagy és értékes közönség jött össze. A kitűnő hangulatban eltöltött est a hajnali órákban ért véget.

K. Sz. Z.

Lamarck — Darwin

3

Az előző számunkban leközölt ismeretünk legfontosabb része Darwin öt éves tanulmányútjának leírása volt, amely út alatt alkalmat nyílt elsősorban a saját tudását a legszelebb mederben kímélyíteni; másodsorban pedig oly hatalmas anyagkomplekszum birtokába jutnia, amelynek későbbi feldolgozásával lehetővé vált számára elméletét — amely ma lamarck-darwini evolúciós elmélet néven a természettudományos — világfelfogás alapját képezi — felállítani. Ezzel a felállítással egyrésztől végleges és sorsdöntő feleletet adott az évezredek vallásos felfogás misztikus elképzeléseire és a tudományos világ különböző hipotetikus elgondolásaira; másrésztől pedig a szerves anyag földön való megjelenésének módja, variálódásának oka s az ember természetbeni helye kétségbevonhatatlanul meghatározódott.

Joggal felvetődhetik ezek után e helyen a kérdés, hogy

mik lehettek az okai annak, hogy a fejlődésemélet lamarcki elgondolását korában oly mostoha sors érte,

mik viszont, hogy a darwini felállítás oly fényes diadalt aratott s

mi, hogy ez az elmélet ma még is a Lamarck—Darwin-féle elnevezést kapta.

Megfelelendő az első felvetett kérdésre, egyrésztől legyünk tisztában azokkal a körülményekkel, amelyek között ez a gondolat megszületett és formát öltött, másrésztől meg tisztázzuk Lamarck logikai módszerét, amely munkálkodásának irányát és módját meghatározta s úgy vélem, hogy ezek leszegezése egyben a kérdésre adandó felelet megformulázása is lesz.

Tudjuk már, hogy Lamarck úgy a növény — mint az állatvilág egész hatalmas tömegét vonta morfológiai vizsgálódásainak tárgykörebe s azok szoros rokoni kapcsolatáról győződött meg. Ez a kapcsolat lépcsőzetes felfelé haladást jelent a legalacsonyabb véglényektől fel egészen a legfejlettebb organizmusokig: az emberig. S mint éleslátású természetfilozófus, azonnal felismerte, hogy ez a lépcsőzetes felfelé haladás az egymásból való leszármazás természetes megnyilvánulása, ami viszont egy képzelt családja létezésének gondolatát keltette életre benne.

E hipotetikus családja létezésének felállítása, a lamarcki **dedukció** főtételként szerepel s Lamarck a szintézisek sorozatával igyekszik tételének tarthatóságát alátámasztani.

Főérvelése eme transformáció megokolásában a szerves lényeknek az élet adott viszonyaihoz való lassú és fokozatos alkalmazkodása egyrészlől; másrészlől az ezen alkalmazkodás által szerzett tulajdonságok átöröklése; harmadsorban pedig az egyes formák között előforduló keresztteződés volt.

E meglátások a lamarcki kvalitások oly monumentális megnyilatkozása, hogy a *Philosophie Zoologique*-nek megjelenése egy csapásra kapitulációra kellett volna hogy kényszerítse — legalább is a természettudományos tanszékereket — az abban megformulázott leszármazási elmélettel szemben. És hogy még sem ez történt, ennek oka pedig az, hogy oly nagy elmék mint pl. Cuvier, Linne és társai tárgyi-bizonyítékokat, kísérleti eredményeket, szóval tudományos alátámasztékokat követeltek a *Philosophie Zoologique*-től, amit viszont ez megadni nem tudott. Nem pedig egyszerűen azért, mert az empirikus tudományok fejlődésbelendülése még csak a kezdetnél állott s így a lamarcki elgondolás tudományos alátámasztásában nem működhetett közre s dacára Lamarck minden szellemi nagyságának, kénytelen volt a kézfelfogható bizonyítékok helyett, az elméleti feltevések s csalóka elképzelések láptalajára lépni, ahol viszont oly nagy elmék és tekintélyek — mint az ő ellenfelei voltak — könnyűszerrel a feledés mocsarába süllyesztették.

A lamarcki balsiker oka röviden tehát az, hogy ez a gondolat korát vagy fél-századdal megelőzte.

Hogy feleletet kapjunk a második kérdésünkre, szükséges, Darwin életrajzát befejezőleg kiegészítenünk.

Vissza térve öt éves útjáról — amely út, eltekintve a velejáró nagy fáradalmoktól és életveszedelmektől, Darwin egészségére káros volt, ugyanis egy súlyos természetű visszatérő tengeri betegsége maradt vissza — Londonban telepedett

le s ott a legkomolyabb szaktekintélyek társaságában dolgozta fel azt a magával hozott anyaghalmazt, amelynek egyik csillogó eredménye az 1845-ben megjelent: „Egy természettudós világműködési útja” — című munkája volt, amelyet az útközben készített naplójegyzetei alapján dolgozott fel. Ez a gyönyörű útleírás iskolapéldája Darwin vasszorgalmának, különleges megfigyelő és eredeti felfogóképességének.

Hat évig dolgozott Londonban, de munkálkodásával fel kellett hagynia s barátai unszolására elhagyta a nagyvárosi zajt és lüktetést, amelyek az útközben szerzett betegséggel együtt egészségi állapotát mind jobban aláásták. 1842-ben downi birtokára költözött — amely Londontól alig egy órányira van. — Előbb azonban megnősült, feleségülvéve egyik unokanővérét, akivel aztán a legboldogabb családi körben s komoly nyugalomban 40 évig dolgozhatott az élet legnagyobb rejtvényének — a **teremtés** kérdésének — megoldásán.

E rövidke kiegészítése után nézzük most már azokat az okokat amelyek a Darwin által felállított leszármazási elmélet diadalútjának előidézői voltak.

Öt éves tanulmány útján szerzett megfigyelései alapján arra a megállapításra jutott Darwin, hogy a jelenleg Dél-Amerikában élő összes emlősfajták — az ugyan ott sok-sok ezer évvel ezelőtt élt és kihalt — de a jelenlegiektől teljesen eltérő morfológiai tulajdonságokkal bíró ősöknek **átalakulása** útján keletkezett utódai. De mint gyakorlati kertész, állattenyésztő s főképen mint szenvedélyes és céltudatos galambász, azt is meg kellett — gyakorlati munkálkodása közben — állapítania, hogy az összes növény és állatfajták variálódnak s hogy a fajták s azok változatai között semmi féle éles határ nem lelhető fel, hanem azoknak láncszerű egymásbakapcsolódása állapítható meg.

Iványi Károly

(Folytatom)